

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasi avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10— K
pol leta . . . . . 5—
četrt leta 2-50
posamezne številke po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
" " " dvakrat . . . 12 "
" " " trikrat . . . 10 "
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Pred regulacijo.

Službena pragmatika za državne uradnike in za državno učiteljstvo je sprejeta v obeh zbornicah in tudi že sankcionirana. Stanovom, ki prihajajo tu v poštev, so se izpolnile dolgoletne želje. Vse nade seveda niso uresničene. Mnogi ne pridobe nič, drugi nekaj; le malo jih je, ki bi bili povsem zadovoljni. Pa tako je pri nas vedno. Ako ne gre za vojaške stvari, se upanje vedno izprevrže v — prevaro!

S ponosom lahko trdimo, da smo vojaška in klerikalna država! Po teh dveh atributih nas poznajo in cenijo tudi sosedi. Mi sami bolj pohlevno — kakor se patriotom spodobi — prenašamo te dobrote. Ako nimamo bajoneta na vratu, imamo eksekutorjevo roko na kljuki ali pa srebrno pastirsko palico na plečih. Med vse mi poklicaniki smo izvoljeni mi; a med izvoljenimi najizvoljenejši je — učiteljstvo!

To se je pokazalo tudi v zadnjem zasedanju državnega zbora.

Ob sklepanju zakona o državnih preodkazih posameznim deželam so socialno-demokratski poslanci predlagali, naj se ugotovi, da se mora vsaj 90 odstotkov teh preodkazov porabiti za izboljšanje učiteljskih plač.

Toda komaj je bil predlog stavljen, že ga je zmlela železna roka strahotne pošasti in ga vrgla v globoko morje neskončne ljubezni poslancev do učiteljstva.

Tej pošasti je ime — avtonomija! Da ona živi, naj pogine učiteljstvo; zakaj več je vredna v militaristični in klerikalni državi prazna beseda, nego tisti stan, ki vzgaja dobre državljane! Kdor tega ne verjame, ni patriot!

Ako bi bil sprejet zgoraj omenjeni predlog, bi danes vse avstrijsko učiteljstvo lahko zavriskalo, ker bi se njegov desetletja trajajoči krušni boj bližal zmogovitemu koncu. Tako pa še vedno ne vemo, pri čem smo. — Bo li bede konec? Bodo li solze posušene? Vzdih izzveneli? Nemoralnost neplačanega dela prenehala?

ERLINDA BERNARDOVA:

Moje potovanje po Švici.

Potovanje v pravem pomenu je velika naloga. Kdor večkrat sam potuje in ne v kaki večji družbi, ve, da se je treba k temu vestno pripravljati. Kolikor dni hoče ostati na tujem, toliko tednov je treba priprave.

Tako smo imeli tudi mi čas prav natančno razdeljen, imeli določene hotele, kakor tudi zabeležene zanimivosti vsakega kraja in bili tudi že preskrbljeni s tujim denarjem. Da bi pa časa po nepotrebnem ne trčili pri čakanju na vozne listke, smo si preskrbeli »Generalabonement«. To je mala knjižica, v katero prilepijo sliko naročnika. S tem je plačana vožnja po železnicah in parobrodih. Prav malo prog, ki so v privatnem podjetju, je izvzetih, kar je razvidno iz knjižice. Po takih progah je pa navadno cena za 20 ali 25 odstotkov znižana.

Potovanje po Švici moramo prištevati prvim in najkrajšim, ker tukaj uživamo najvišje užitke. Krasota prirode je tu doma. Nimamo skoraj časa spotoma občudovati, zakaj predmeti se nam prehitro vrste. Pred seboj zremo snežnike, ledenike, gorske studence in reke; vidimo soteske in v jezerih se zrcalijo sivi vršaci. Če ni kdo hribolazec, mu ni treba hoditi na hribe; kar sede v gorsko železnico ali vpenjačo in v nekaj urah je na najvišjem

hribu. Povsod vidimo za nas vratolomne stavbe — mostove. Tu je krasota prirode spojena s krasoto del človeških rok.

Poleg vsega tega dobimo v Švici še pristna, nepokvarjena živila, kakor tudi dobro prirodno vinsko kapljico po jako zmerni ceni. In povsod vabi čisti, neokažni gorski zrak ljudi iz vseh krajev sveta.

Preden pa začnem opisovati, pripominjam, da sem posnela krajevna imena po zemljevidu, ki ga je izdala Slovenska Matica.

Potovanje sem napravila z bratoma. Zadnjega septembra smo vzeli nahrbtnik ter zapustili z brzovlakom domača tla. Vlak je kar švigal skozi Gornji Štajer, kakor bi vedel za naše hrepenenje po krasni Švici. Mlado jutro nas je pozdravilo že v gorati, po prirodi jako lepi deželi Tirolski. Peljemo se mimo kraja Stams, kjer je samostan cistercijenjev, ustanovljen leta 1271. od matere zadnjega Hohenstaufovca Konradina. V njem so grobovi cesarice Elizabete (1273), Friderika Avstrijskega in Menarta Tirolskega. Kmalu zagledamo grad Petersburg, kjer se je rodila Marjeta Širokoustna.

Vlak že težje sopiha — ker gremo v hrib. Obdajajo nas ponosni vrhovi, ki bi znali veliko pripovedovati o vojnah in o zgodovini dežele. Taki vršaci so: Riffler 3038 m, Gamsbergkopf 2990m, Venet 2513 metrov, Eisenkopf 2826 m, Stierkopf 2583 metrov in drugi.

moralna in materialna zmaga naše organizacije!

6. Ker ima sedaj država nasproti ljudskemu in meščanskemu šolstvu tudi svoje materialne obveznosti, ji ne more biti navzlic temu, da tega državnih zborov ni sklenil izrečno, vseeno, ali se državni preodkazi porabijo za učiteljstvo ali v druge namene. Država mora torej po svojih lokalnih vladah gledati, da ne bo učiteljstvo prikrajšano. Najenostavnejše bi se to zgodilo na ta način, da se govori in sklepa v deželnih zborih o regulaciji učiteljskih plač na temelju vladnih predlog, ki jim bodi osnova in princip plača državnega učiteljstva iste kategorije.

To stoji! Tega ni mogoče izpodbiti, ker je stvarno in logično popolnoma pravilno.

Vprašanje je, ali bo deželam to mogoče storiti? Odgovor se glasi: Da, če bodo hotele!

Denar je na razpolago.

Iz davka na žganje dobe predvsem Goriška, Istra in Dalmacija nekaj poboljšek po 500.000 K. — Od ostalih, deželam iz davka na žganje preodkazanih 60 milijonov K pa dobe:

Dolenja Avstrija	6.700.900 K
Gorenja Avstrija	763.070 »
Salcburško	363.565 »
Štajersko	2.660.995 »
Koroško	1.597.410 »
Kranjsko	2.020.710 »
Trst	318.580 »
Goriško	255.610 »
Tirolsko	1.488.405 »
Predarlško	155.715 »
Češko	11.915.895 »
Morava	8.928.425 »
Šlezija	2.959.555 »
Galicija	17.195.115 »
Bukovina	1.978.325 »
Dalmacija	492.920 »
Istra	304.535 »

Razentega dobe dežele še iz osebne dohodnine, v kolikor ta presega 115 milijonov na leto, od tega presežka še 40 odst.

Vzemimo, da znaša teh 40 odstotkov 10 milijonov, tedaj dobe:

Dolenja Avstrija	3.45 milj. K
Gorenja Avstrija	0.40 » »
Salcburška	0.09 » »
Štajerska	0.517 » »
Koroška	0.124 » »
Kranjska	0.116 » »
Trst	0.213 » »
Istra	0.071 » »
Goriška	0.058 » »
Tirolska	0.257 » »
Predarlška	0.033 » »
Češka	2.317 » »
Morava	0.815 » »
Šlezija	0.175 » »
Galicija	1.113 » »
Bukovina	0.123 » »
Dalmacija	0.078 » »

Na ta način dobe dežele, ker so znašali n. pr. preodkazi za l. 1911 okroglo 44 1/3 milijona in ker bodo po zgoraj navedenem ključu dobile dežele okroglo 93 milijonov, od leta 1914. dalje za okroglo 50 milijonov več kakor doslej. Ako pa bosta davček na žganje in osebna dohodnina znašala več, bodo tudi preodkazi deželam znašali toliko več.

Preodkazi so tu — torej ni nobenega zadržka, več da bi se ne mogla izvesti regulacija učiteljskih plač in da bi se te plače ne moge izenačiti plačam državnih uradnikov, kakor se glasi principialna zahteva organizovanega, avstrijskega učiteljstva!

Vzemimo za primer Kranjsko, kjer je učiteljstvo danes v Avstriji najslabše plačano. — Regulacija plač v smislu uradniških plač bi zahtevala okroglo 1.000.000 K. — Kranjska dobi 2.020.710 + 116.000 = 2.136.710 K. Ako torej sklene deželni zbor tako stalno regulacijo, ostane deželi Kranjski za druge potrebe še vedno 1.136.710 K, torej za okroglo 500.000 K manj, nego znaša končni primanjkljaj v deželnem proračunu za leto 1913. Regulirale bi se učiteljske plače in deželni deficit bi se skrčil na eno tretjino.

Tudi v drugih deželah se bo dalo s temi državnimi prispevki urediti plače

Konstanz.

Po mestnem načrtu smo dobili takoj hotel, kjer smo odložili nahrbtnike.

Konstanz na Badenskem je največje mesto ob istoimenskem ali Bodenskem jezeru in šteje 30.000 prebivalcev. V mestu so razna oblastva, vojaštvo, kakor tudi razne šole: gimnazija, realka, tehnika in še druge. Skozi več stoletij so se tukaj shajali vladarji, in leta 1414.—1418. je bil tu splošni cerkveni zbor. Kakor znano, je imela katoliška cerkev takrat tri vladarje: Benedikta XIII., Gregora XII. in Aleksandra V. Po Aleksandrovi smrti so izvolili kardinali Ivana XXIII. Ta je leta 1414. sklical cerkveni zbor v Konstanzu, ki bi imel poravnati cerkveni spor in Husovo krivoverstvo. V posebni hiši ob jezeru, ki se imenuje še sedaj »Konciliumhaus«, so izvolili kardinali novega papeža Martina V. in druge tri odstavili.

Pred mestom je Husov kamen, na katerem je dala posvetna oblast Husa 6. julija 1415. kot krivoverca sežgati. Na trgu, ob jezeru proti mestu, je spomenik padlim domačinom v francoski vojni leta 1870 do 1871, na drugem koncu pa vodnjak z malimi kipi štirih cesarjev, Henrika III., Friderika Rdečebredca, Maksa I. in Viljema I. Znamenito poslopje je »Hotel Barbarosa«, v katerem je sklenil Friderik I. po mnogih bojih mir z lombardskimi mesti. Mimo cerkve sv. Štefana, jako važne ob času cerkvenega zbora, dospemo do mest-

učiteljstva. Kako se bo to zgodilo, o tem nas pouči bližnja bodočnost!

Možnost je dana, denar je tu — treba je volje, pa je naše krušno vprašanje rešeno!

Kujmo!

Kakor znano, je štajerski deželni zbor lani dovolil za svoje učiteljstvo draginjsko doklado v vsoti 1.200.000 K. Naredbeni list za šolstvo z dne 15. januarja 1914 prinaša odlok o podelitvi te težko pričakovane draginjske doklade.

Ne mislimo se tukaj spuščati v posameznosti, kako se je ta draginjska doklada razdelila, ampak hočemo obrniti svojo pozornost na predzadnji odstavek tega razglašila o omenjeni draginjski dokladi, ki se glasi:

Za slučaj, če bi se do začetka leta 1915 ne izpeljala definitivna ureditev učiteljskih plač, ali če se ne bi dovolil do tega roka od deželnega zbora višji znesek za podelitev draginjskih doklad učiteljstvu javnih ljudskih in meščanskih šol, bi se morali pri morebitnem zvišanju personalnega stanja učiteljstva dotični postavki letošnje draginjske doklade primerno znižati, da se zamore brezpogojno izhajati z zneskom 1.200.000 K.

Dalje se je v tem odloku prezrla določitev, da se draginjska doklada šteje v penzijo, kakor je to zahtevala naša štajerska organizacija. Faktum je dalje, da ima naša Štajerska od države na novo nakazanih okroglih 2.120.000 K v namen izboljšanja naših plač, tedaj v skupnem kron 1.200.000 in 2.120.000 K = 3.320.000 K.

Nam se zdi, da so vsa ta dejstva za nas ustvarila čas, ko je treba železo kovati. Dobro bi bilo, da bi nas vodstvo naše Zveze nekoliko seznanilo, v kakem položaju se sedaj nahaja vprašanje regulacije učit. plač na Štajerskem; naj se izjavi, ako bi ne bilo umestno, da stopijo njena društva v tem času potom delegatov in društva s svojimi člani pa potom pogostejših zborovanj v ožji stik, da bomo stali vsi kot en moč. Naš neomajni smoter mora biti: Definitivna regulacija učiteljskih plač v obsegu naših zahtev se v letu 1914 mora uresničiti!

Draginjska doklada za leto 1914.

No, sedaj imamo dolgo zaželeno doklado. Malo dolge obzore smo sicer delali, ko smo videli, da so nam od naše organizacije določene vsote skrčile za več desetakov, celo stotake.

Vse bi pa še bilo pravično, ker vnaprej se ni dalo tako natančno preračunati; a vsega obsojanja je vredna krivica, ki se je zgodila učiteljem, poročenim z učitelji. Zakrivilo so to nemški nezadovoljneži učitelji, ki nočejo poznati stanovske discipline, ki pa so si s svojo nediscipliniranostjo sedaj le še škodovali, storil je to z zahrbtnim napadom pri dež. šolskem svetu vodja meščansko šolskih učiteljev, Kawan, kakor poroča zadnja „Pädag. Zeitschrift“. Vse je šlo gladko, Lehrerbundov predlog je bil odobren po deželnem odboru, le v našem c. kr. deželnem šolskem svetu se nahajajo ljudje, ki niso zmožni razsoditi pravice, ali pa so tako hudobni, da delajo nalašč krivico.

Učiteljice, ki so bile tako nerodne, da so se poročile s kakim učiteljem, so od svojih neomajnih tovarišic prikrajšane po

ne hiše, ki je bila nekdanj franciškanski samostan, pozneje vojašnica, a sedaj šola. Stolna cerkev je zaradi starosti v zgodovinskem oziru jako važna. Na južni strani se dviguje Marijin stebel, postavljen ob času kuge leta 1682. V obližju je lep vodnjak in društveno poslopje Sv. Ivana, nekdanji samostan.

Po mostu dospemo na otok, kjer se nahaja velik hotel (Inselhotel). Bil je nekdanj kraljev grad. Leta 1230. so kupili otok dominikanci in sezidali ondi samostan. V takozvanem Husovem stolpu so imeli Husa 89 dni zaprtega. Vse to poslopje je sedaj hotel. Nekdanja cerkev je izpremenjena v krasno jedilnico. Po stenah je še veliko slik iz 13. in 14. stoletja. Prav lepo ohranjen je tudi prejšnji samostanski hodnik.

Mimo pristanišča pridemo v mestni vrt, kjer svira v poletnih večerih vojaška godba meščanom v zabavo. Tik vrta je še veliko ostankov stavb na kolih, ki pričajo o keltskih naselbinah.

Tu na jezeru se nam odpre celo jezero. — Prekrasna panorama. — Dozdeva se nam, kakor bi se nebesni obok tam daleč spajal z jezersko gladino; kako čarobno v poletnih večerih, ko tone solnce kot ognjena krogla v jezero. Tak užitek imamo samo še ob morju. In kdor je enkrat občudoval ta kraj in stal na zelenih bregovih, polnih mest, ter gledal vršace, pokrite s snegom, ki se zrcalijo v valovih,

100 do 150 K, povrh pa so njih može šteli med samce, da so tudi ti prikrajšani še posebej za 90 do 100 K.

Poznam učiteljske pare, s številno družino, po 4 do 6 otrok. Uboga učiteljica, ki ima deliti svojo plačo s tem drobižem, dobi sedaj manj od svoje neomajne tovarišice, ki ima skrbeti samo zase.

Je pri nas učiteljska obitelj, ki ima tri otroke v šolah izven doma, mož je povrh bolehav, a uboga žena, ki mora za vse skrbeti, ima od svoje v istem kraju službujoče neozmenjene tovarišice 150 K nižjo doklado. Kako more pri takih razmerah družina izhajati, si lahko mislimo. A naš dež. šolski svet misli, da je ukrenil pravično, ako je prikrajšal to ubožico za celih 150 K, ki bi dobro došle v priboljšek študentkom.

Pa ko bi to, kar so odgrizli tem, dali onim v III. plač. razredu, bi stvar še izgledala vsaj malo upravičena, pa ne, to dobe meščansko šolski učitelji, ki so itak mnogo boljše plačani, bivajo povrh v krajih, kjer se nahajajo tudi srednje, ozir. višje šole, da imajo tako svojo deco doma ter jih študiranje teh nič ne stane. 150 K bi prišlo, kakor že omenjeno, učiteljici jako prav, dočim si meščanski učitelji s temi Judeževimi groši — 50 K, ki jih dobijo več — tudi ne bodo bogve koliko pomagali.

Obračamo se do naše Zveze in Lehrerbunda, da odločno protestirata proti takemu krivičnemu postopanju, posebno pa še opozarjamo, naj pravočasno vse ukreneta, da ne doživi učiteljstvo podobnih presenečenj pri regulaciji plač.

Najzadnji osnutek za regulacijo učiteljskih plač mi nič kaj ne ugaja, ker se dela prevelika razlika med ljudskošolskim in meščanskošolskim učiteljstvom. b.

Organizacija slovenskega učiteljstva.

Dovolite, tovariš urednik, še nekoliko prostora mlademu učitelju. S Štajerskega se je oglasil v 3. let. šte. veterani, z Goriskega prihaja pa »rekrut«.

Tov. Hreščak je objavil v reviji »Naši Zapiski« članek z zgorajšnjim naslovom. To ni bil članek za revijo, ampak pamflet petindvajsetletnemu delu Zaveze. Umevno je, da so Hreščakovo pisarijo popadli vsi sovražniki učiteljstva in kovali iz nje kapital. Edino to je Vaš žalosten uspeh, tov. Hreščak.

Med mladimi se je začelo neko veselo gibanje. Z veseljem sem ga opazoval, zakaj edino primerno je, da nadomesti vsako izgubljeno moč — nova moč. Mnogo je obetalo to gibanje, a, žal — da je izgrešilo svoj smoter. Kakor so tov. Hreščaku zoprne avtoritete, tako je ravno on začel k avtoritetam, ki niso baš naklonjene Zavezi, in migljaji teh avtoritet so mu evangelij.

»Pojdite po tej poti, in izginili bodo Gangli in Luke!...« izpregovoril avtoriteta.*

»Ste ga slišali, tudi ta ne more Gangla in Jelenca, torej imam prav, le po njih?«

In sklep je gotov. Ne da bi samo prelistal »Spominskega spisa«, kjer je nagromadenega ogromno dela, za katerega so žrtvovali idealni člani našega stanu tako veliko časa, dela, moči in gotovo tudi noči, ko midva s tov. Hreščakom še niti vedela nisva, kaj je to učiteljišče. Da, lahko

* Torej velja boj dr. Tume in njegovih učencev osebam. Uredn.

ga ne pozabi več. Obdano je od petero različnih držav: Avstrije, Bavarske, Badenske, Virtemberške in Švice. Največja dolžina jezera je 69 km, širina pa 14 km.

Mesto se razprostira tudi še na desnem bregu Rena.

Imenovati moram še muzej (Rosgartenmuseum), stavbo iz 13. stoletja. V njem se nahaja veliko znamenitosti iz zgodovine mesta in okolice za stavb na kolih.

Mestna okolica je kaj lepa. Diven je otok »Mainau« z gozdom in prekrasnim grajskim vrtom, kjer se je v sencih hladil marsikateri vladar.

Večji pa tudi lepi izleti so s parnikom po jezeru. Na nasprotnem bregu stoji Friedrichshafen, virtemberško mesto, ki je tudi letovišče virtemberškega kralja. V bližini je dal grof Zepelin napraviti leta 1900 postajo za vodljive zrakoplove. Dalje je bavarsko mesto Lindava in glavno mesto Predarelskega Bregenca. Pol ure od Bregence je znamenit samostan »Merrerau« še iz časa pokristianjenja teh krajev. Semkaj je prišel l. 609. sv. Kolumban s svojimi menihi in dal sezidati samostan.

Drugo jutro smo zapustili Badensko. Proti Švici drže od tukaj tri proge, in sicer: švicarska in badenska železnica, poleg teh pa še parobrodna proga. Parobrod odpluje šele ob devetih, tedaj smo se peljali rajši s švicarsko železnico. Komaj smo zapustili mesto, že zagledamo na levi strani grad »Kastell« s krasnimi drevoredi in nasadi. Na desni strani vidimo sredi »Dolj-

je tolči po osivelih glavah, če je pa to častno, je pa drugo vprašanje. Tako se ne zdravijo rane na lastnem telesu in tako se ne pridobiva simpatij svojemu radikalizmu!

In odprto pismo tov. Rakovščku! Prav pravite, Hreščak, otvorimo debato, akademično razpravo, o narodnosti. Pretresimo to vprašanje, saj so že davno minili časi, ko je bil naroden le oni, ki je kričal: »Hej, Slovenci!« itd. Danes je pojm narodnost precej globlji, in analizirajmo ga. Precej dvomljive vrednosti je pa samozavestna domišljavost, s katero je udaril po — tovarišu.

Naši listi — vsi so kajpada zanič. Najslabši pa je seveda »Učiteljski Tovariš«. To je tako žalostno izpričevalo vsem tozadevnim zabavljačem, da bi naj kar rajši molčali. Kaj mislite, da je tov. urednik vsegaveden in vsegamogočen, da on lahko, samo če bi se mu ljubilo, pričara referate in poročila najboljših kakovosti? Kdor ni še nikdar nič pisal vanj (tu ne mislim Hreščaka), ne sme ziniti niti besede. Pošiljajte poročila, članke itd. in vsak teden izide lahko sedem »Učiteljskih Tovarišev« in po kakovosti bodo nadkrijevali celo — »Naše Zapiske«, dovolj nas je.

In takih stvari bi lahko naštel še na stotine.

Poglejmo pa, odkod izhaja vse to, in potem bomo lahko lečili rane!

Po mojem subjektivnem mnenju edino iz tega vzroka, ker ni vse učiteljstvo v taboru socialne demokracije in ne nosi tudi Zaveza njenega pečata.

Kdor pogleda Zavezina pravila, bo tudi videl, da ona ni politiška organizacija, ampak stanovska, ki se ne naslanja na nobeno politiško stranko.

V njej dobi prostora vsak, ki je v principu za napredek in svobodo šolstva in učiteljstva. Mislim pa, da mi bo tov. Hreščak priznal, da to niso samo izključno socialisti.

Prej bi akceptiral socialno-demokratski program (v nepotvrjeni obliki) kot pa kake individualistične in frazerske brez programne meščanske stranke. Saj ima ta program mnogo prekrasnih mest (narodna avtonomija itd.), odklanjam pa povsem razumevanje in izvajanje tega programa nekaterih voditeljev te močne stranke. In tako različni nazori glede politike so tudi pri ostalih najinih tovariših. Vsak ima pač svoj prav. **Vsi, kar nas je v Zavezi, smo pa bojovníki za napredek in svobodo šolstva in učiteljstva. To nas veže v močno falango — v Zavezo.** In ta skupni, enotni princip je pač tako mogočen in velik, da lahko tvori podlago vsej organizaciji, čeprav smo glede dnevnih politiških vprašanj raznih nazorov. Iz navedenga pa izhajajo, da moramo v svoji Zavezi tudi stati kot granit in vsak po svoji najboljši moči delati v njen razcvit. Če je kaj trhlega, dobro, izmaknimo, a nadomestimo z betonom, sicer bomo stali v nekolikem času pred razvalinami, in prokletstvo tistemu, ki bi to provzročil! Organizacija je, ki nas vzdržuje v teh težkih dneh, ona nam je vse in za njo pojdemo v boj!

Saj upam, da mi tov. Hreščak potrdi, če rečem, da smo najprej učitelji, vzgojevalci svojega naroda, potem šele liberalci, socialisti, agrarci itd. No, če mi to potrdi, potem pride vse ostalo samo ob sebi.

Potem tudi upam, da nastopi drugačno pot oni, ki želi lečiti rane našem telesu **Adonis.**

nega jezera« otok Reichenau, na katerem je grad, nekdanja last holandske kraljice Hortense. Tukaj je Napoleon III. preživel svojo mladost. Še sedaj je v gradu veliko zanimivih spominov na Napoleona I. in Napoleona III.

Cela vožnja je jako kratkočasna. Na obeh bregovih Rena se dvigujejo ponosno stari zidovi in stolpi, ki pričajo o nekdanjem bogastvu njih posestnikov, ki so bili večinoma cesarji kralji in knezi. Nahaja se pa tudi še sedaj veliko gradov plemenitih rodov. Spodaj vali Ren v široki strugi svoje mogočne valove in na nasprotnem bregu drži badenska železnica. Po dvehurni vožnji mimo mnogih kopališč in zdravilišč dospemo v

Schaffhausen.

Na švicarskih tleh nas je pozdravil neljubi dež. Imeli smo pa še drugo smolo. Brat je po kratkem občudovanju konstatiral, da je en črevelj strgan in da čuti že mokroto v njem. Dež pa se ni zmenil za uboge »vandrovce« in je kar dalje otepal po naših plaščih.

Prva skrb je črevelj, toda kje popraviti, ko so po mestu same prodajalne in nobene delavnice. Vprašali smo po čreveljarju usmiljenega človeka. Po danem opisu smo bili kmalu pri njem, kjer smo se opomogli s 30 stotinkami.

(Dalje.)

K „Počitniškemu tečaju Slovenske Šolske Matice v Ljubljani.“

V zadnji številki našega lista so objavljeni priglašeni predmeti. Točko 4. je izpremeniti, oziroma nadomestiti tako:

4. Prof. dr. V. Kušar: Odnosaji med geometrijo in aritmetiko. Razvoj matematičnega pojmovanja (6 ur).

K načrtu „Poslovnega reda“ Zaveze avstrijskega jugoslov. učiteljstva.

Načrt »Poslovnega reda«, ki smo ga objavili v zadnji številki svojega lista, je treba v členu V., točka a), izpremeniti, oziroma popraviti tako:

Vsak v Zavezi organizovan učitelj in vsaka v Zavezi organizovana učiteljica plačuje mesečne prispevke po 1 K... (dalje neizpremenjeno, kakor je tiskano zadnjič).

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za ormoški okraj ima v četrtek, dne 5. februarja t. l., ob 10. uri predpoldne v ormoški okoliški šoli svoje glavno zborovanje po sledečem vzporedju:

1. Zapisnik zadnjega zborovanja.
  2. Dopisi in društvene zadeve.
  3. Tajnikovo in blagajnikovo letno poročilo.
  4. O sanaciji Zavezinih listov, poročila društveni tajnik.
  5. O uspehu 2 K davka povodom prvega izplačila draginjske doklade za 1914; poročila društveni predsednik.
  6. Volitev novega odbora.
  7. Slučajnosti.
- Eno uro pred zborovanjem se snide v navadni zborovalni sobi odsek za prireditve društvene 40letnice, t. j. učiteljstvo velikonedeljske, humske in ormoške okoliške šole.

Z ozirom, da nam je začetek l. 1914. prinesel opravičeno upanje na boljše čase, pričakuje prav mnogobrojne, oziroma polnoštevilne udeležbe odbor.

Trst.

Učiteljsko društvo za Trst in okolico v Trstu ima redni letni društveni občni zbor dne 1. februarja t. l. v šoli na Acquedotto 20, in sicer z običajnim dnevnim redom.

Književnost in umetnost.

„Zvonček“ objavlja v letošnji II. številki to-le vsebino: 1. Utva: Mrz. — 2. Ivan Stukelj: Znamenit košek. — 3. Fr. Košir: Peklenšček in novomašnik. (Pravljica). — 4. A. Janežič: Domovina Slovencev. — 5. Jan Reginov: Belokranjski vlak. Pesem. — 6. M. Pirc: Kurent v „lškovi deželi. (S podobo). — 7. Vekoslav Selinšek: Popotnik. Pesem. — 8. Stric Tine: Citati — dobro, poizkusiti — bolje! (Z 9 slikami.) (Dalje). — 9. Jan Reginov: V duševnem boju. — 10. Cvetinomiški: Luč. — 11. Hinko Medič: Ura. (Pesem s podobo). — 12. Pouk in zabava: Demant. — Rešitev in rešilci. — Učenjak in veter. — Izumiranje Indijancev — Nesreča pri sankanju. — Pes — rešilec življenja. — Grozno maščevanje mačke. — Strahovita zima na Nemškem. — En milijon za izobrazbo delavstva. — Kotiček gospoda Doropoljskega.

Popotnik. Letnik XXXV., šte. 1. Vsebina: 1. Pav. Flerè: Merstveno oblikoslovje v delovni šoli. — 2. „Story hour“. — 3. Ana Pfeifer: Nekaj o rednih in nerednih otrocih, in nekaj o rednih in nerednih gospodarjih in gospodinjah. — 4. Erzé: Meteorji. — 5. Književno poročilo: Ocene. — Novosti. — 6. Razgled: Casopisni vpgled. — Pedagoški paberki. — Šolske in učiteljske vesti. — Srednje in višješolski vestnik. — Razne vesti. — Opozarjamo na listnico upravnništva. ki se glasi: »To številko pošiljamo vsem dosedanjim naročnikom, tudi tistim, ki se jim je morala ustaviti 12. številka lanskega letnika, ter jih prosimo, da nam ostanejo zvesti vbočede ter nam pridobijo še novih naročnikov. Osobito se obračamo do okr. učit. društev. Pri vsakem učit. društvu naj vzame kak poštřtvovalen član vsa zadeva v roke ter izkuša z osebno agitacijo pridobiti novih članov. Popotnik je postal vsled klerikalnega bojkota pasiven, in če se razmere ne izboljšajo, bo moral prenehati. Četudi je učiteljstvo na Kranjskem najslabše plačano, pogrešamo vendar med njegovimi naročniki še marsikoga, ki bi te krajcarje že še utrpel. Neumljivo pa nam je,

zakaj stoji izvenkranjsko učiteljstvo tako apatično nasproti Popotniku? Popotnik je Zavezina last, odgovorni smo torej vsi za njegov procvit in blaginjo. Na delo tedaj vsi Zavezniki brez razlike spola, branimo svojo last, saj s tem branimo tudi svojo čast! Naj ne pride trenutek, ko bi nam kdaj očitali zanamci, da je naša brezbriznost pokopala edin slovenski pedagoški list! — Te besede so vredne vsega uvaževanja!

PUBLIKACIJA »GLASBENE MATICE« V LJUBLJANI ZA LETO 1913/14.

V zadnjih časih vlada v vseh panogah umetnosti neka stagnacija, kakršne že dolgo nismo opažali. Gledališče je — zlasti pri dramskih predstavah — največkrat prazno, koncertov ljudje nočejo posecati, umetniške razstave so slabo obiskane, edino za vstopnice v hrvaško opero se ljudje trgajo kot nori. Priznati je treba, da je hrvaška opera dobra, toda utajiti ne more nihče, da smo imeli Slovenci pred leti razmeroma tudi boljšo. Pred odličnim Taličevim orkestrom naj se hrvaški lepo skrivajo! No, pa v Ljubljani je tuje mnogo lepše od domačega! Sovražniki kulture so vse ubili za več let. Kdaj se dvigne nekdanja tako umetniškem nivoju stoječa slovenska drama? Kdaj vstane pokopana slovenska opera? Po sedanjih razmerah — slaba perspektiva! Zanimanje za umetnost? Nižji sloji ne morejo, inteligenca noče, ker je vsega dobrega presita!

»Novi Akordi«, svetla luč, ki uspešno razsvetljuje našo temno glasbeno ledino! V jeseni sem dobil 2 zvezka, enega za drugim. Odkar je izšla zadnja, prepotrebna književna priloga, bo že kmalu minulo leto dni... Sedaj so bile zapreke v tiskarni. »Novih Akordov« čakamo!

Glasbena Matica pa je naklonila svojim članom za leto 1913/14 troje darov. Skrajni čas je že bil, da je izšel v tisku troglasi Lajovčev ženski zbor s spremeljevanjem orkestra »Gozdna samot«, prirejen s spremeljevanjem klavirja. Skladba datira iz skladateljeve konservatorijske dobe, je nežnega značaja, ne prelaha za izvajanje in je nosilka vseh onih znakov, ki so pred leti oznanjali, da bo konec lepih »viž« v solzavih tercah od prvega do zadnjega takta skladbe. Pokojni Volarič — za njegovo dobo mu vsa čast! — skladatelj mnogokrat prepetih ženskih dvosplovov »Slovenskim mladenkam« in »Divja rožica«, bi se »Gozdna samot« hudo prestrašil. Saj je občinstvo ob njenem izvajanju v nekem Matičnem koncertu l. 1912 ostalo tudi mrzlo in zakrknjeno. Nič ne pomaga: skladba je prva svoje vrste, hvalevredna in lepa. Da bi jo le še kdaj slišali!

Drugi dar prezentira 12 slovenskih in hrvaških mešanih zborov, ki jih je uredil koncertni vodja Matej Hubad. Lično tiskan zvezek otvori dr. Anton Schwabov mešani zbor »Se ena« na Otona Zupančiča besedilo, zložen v obliki plesnega kola. Skladba se je spričo svoje melodioznosti, lahkotnega in porednega tona že večkrat izvajala z lepim uspehom. O originalnosti bi se dalo prerekat. 5. in 6. takt v začetku »zaljubilo pa poslalo« nehote spomni na Alletterjevo gavoto »Rendez-vous«. Sicer je pa pesemca prijazna ušesom in postane popularna. Čudno se mi zdi, da jo je skladatelj prepustil mnogim društvom v prepis in izvajanje, nato šele jo pa poklonil Glasbeni Matici in vodji Hubadu!

Potem prihajajo tri Adamičeve »Večerne pesmi«, od Glasbene Matice s častno nagrado odlikovane skladbe. Najlepša je gotovo druga »Solnce se je skrilo«. Na čutapoln način izraža skladatelj v krasnih harmonijah večerno razpoloženje: na nebu mesec, večerni zvonček doni čez dobravo, v gozdu poje slavec. Skladba je duhovito zasnovana in se je skladatelju jako posrečila. Za izvajanje lažja, pa tudi lepo ubrana je l. večerna pesem. Pevskim zborom se bo omilila. Tretja je zame nova. Ni je bilo še videti na vzporedih.

V zbirki pozdravljam dalje kot spomin na brate Ipavce dr. Gustava »Milado«, v starih, domačih navadah uglasbeni mešani zborček, ki bo v veliko veselje ne visoko želečim peyskim društvom, kot naslednja narodna »Slovo« v preprosti Pavčičevi harmonizaciji. Ostale tri strani zvezka izpolnijo po A. Anđelu, pevovodji »Kola« v Zagrebu, harmonizirane hrvaške narodne pesmi; O, jesenske duge noči; Igra kolo; Češi me, češi; Dragi je daleko; Prevaranti zet in Iv. pl. Zajca »Oj, Koron«. Vse smo slišali na koncertu »Kola« v Ljubljani in deloma na koncertu Matice v Opatiji. Nerodno je to, da morajo društva, ki hočejo te pesmi izvajati, prositi dovoljenja harmonizatorja v Zagrebu ter za dovoljenje tudi plačati nagrado.

N tretji dar, dr. Schwabovo »Zlato kraljico« pa sem nevoljen. Že pri prvem prednašanju nisem dobil o skladbi dobre vtiska. Lajkovemu ušesu dobrakajoča, v plesnem ritmu zložena, sladko operetno orkestrirana skladba, ki se je pa vsak pe-

vec v par izkušnjah naveliča. In pačenje teksta! Čemu treba tistih tril-lala in bombardonovih kmetijskih tralalala? Komponist naj uglaši tekst, kakršen je, drugače naj ga pesnik prime temeljito za ušesa! Pa odmevi — holoho, haloho! In opombe pod črto: razpoloženje kakor ob svitu jutranje zore«, razpoloženje gozdne idile«, zmagonosno (rad bi vedel čemu?), deklica tega po gozdu (pravilno pišemo »po gozdu«) itd. Takih bergelj ne rabimo za razumevanje skladb. Razloček med »Kanglico« in »Gozdna samot«: kot noč in dan! Na eni strani banalnost, na drugi prava umetnost!

Glasbena Matica izda letos tudi Švikiškičeve koroške narodne pesmi. Ko jih dobim, poročam. Z. P.

Politiški pregled.

* **Enakopravnost na papirju.** Po zadnjem ljudskem štetju je bilo v Avstriji 1,252.940 Slovencev, a samo 768.422 Italijanov; torej skoro polovico manj Lahov kot Slovencev, in vendar hočejo Lahi imeti povsod prednost in povsod prvenstvo. Ako gledamo tedaj na število prebivalstva (Slovencev 4,98 %, Lahov 275 %), tedaj bi mi morali dobiti razmeroma skoro dve univerzi, ako Lahi dobijo eno. Toda Italijani bi radi, da bi mi ne imeli nič, oni pa vse v največji meri, tako razumevajo enakopravnost, ki je seveda povečini le na papirju. Poglejmo za primerom še Rusine, ki tudi še nimajo svoje univerze. Rusinov je v Avstriji 3,518.854 duš (12,58 %) in vendar morajo čakati in čakati, da pridejo do svojih pravic. Po številu prebivalstva bi morali imeti Rusini v primeri z Lahi najmanj pet visokih šol, ne pa eno.

* **Povečanje naše armade.** Poluradni list »Fremdenblatt« poroča, da se od 1. januarja letošnjega leta poveča število častnikov pri mornarici in ravno tako število mornariških uradnikov. Vojaštvo mornarice bo letos znašalo 16.000 mož, do leta 1920 pa se poveča do 27.000 mož. Ravnotako se izpremenijo baje sedanje artilerijske divizije in dobimo večje artilerijske polke. Število strojnih pušk se pa menda poveča za sto oddelkov, tako da jih bomo imeli skupno dvesto.

Učiteljski konvikt.

Vse tovarišice in vsi tovariši, ki so plačali letnino za l. 1913, bodo prejeli letos nove položnice, da z njimi položijo letni prispevek na žrtvenik »učiteljskega konvikta«. Lansko leto smo poslali položnice v svrhu plačevanja letnine vsem šolskim vodstvom s prošnjo, da blagovolijo pobrati letnino pri učitelstvu dotične šole. Zal, da je ta prošnja ostala tupatam brezuspešna, celo tam, kjer tega nismo pričakovali. Vse te prosimo vljudno, da se letos poslužijo poslane jim položnice in plačajo letnino za l. 1914. Kdor je položnico založil, mu drage volje z novo postrežemo; plačuje se pa letnina lahko tudi potom poštne nakaznice. Za tovariše in tovarišice s Štajerske je pa najbolj prilično, če plačujejo letnino pri Gospodarski in kreditni zadrugi v Celju. Naše društvo ima glasom zadnjega občnega zbora brez zaloge knjig 85.723 27 K premoženja v gotovini. Prosimo, to je premoženje, ki dela čast poštvovalnosti naprednega učiteljstva! Zato bodi pa tudi vsakemu naprednemu učitelju in napredni učiteljici v čast in ponos, da je, oziroma postane član našega društva, ki podeljuje danes sirotam bivših članov že 5 letnih ustanov po 80 K. Torej!

Kranjske vesti.

Andrej Perne.

V ponedeljek, dne 19. t. m., je v Šturjah pri Vipavi po kratki bolezni umrl tovariš Andrej Perne, nadučitelj v pokoju. — V mlajših letih se je ukvarjal tudi s pisateljevanjem ter je zlasti za Nedvědovo zbirko »Slavčev« prevedel obilo pesmi po nemških izvirnikih. — Pokojni Perne je bil markantna oseba, ki je vžival simpatije v vseh krogih. Bil je dober učitelj in zvest tovariš. V krogu prijateljev in tovarišev je bil priljubljen družabnik, v šoli pa je z ljubeznijo in vnemo izpolnjeval svoje dolžnosti. — Sedaj je končal trnjevo pot svojega učiteljevanja. — Bodi mu ohranjen blag spomin!

— **Zakon za obrtnonadaljevalne šole.** V »Slovincu« čitamo: »V zadnji seji deželnega zbora se je sklenilo, da se referent dr. Zajcu naroči, čimprej izdelati zakon za obrtnonadaljevalne šole. Ta sklep je v interesu razvoja obrtnonadaljevalnih šol toplo pozdraviti, ker so razmere na obrtnonadaljevalnih šolah nevdržljive. Kakor čujemo, se g. dež. odbornik dr. Zajec že delj časa bavi s tem vprašanjem in je vprašanje

že toliko dozorelo, da bo mogoče z zakonskim načrtom priti pred deželni zbor čez ne sedaj, vsaj gotovo v jesenskem zasedanju.«

Štajerske vesti.

Zveza slov. učiteljev in učiteljic na Štajerskem. Ker se vrši letošnje delegacijsko zborovanje in občni zbor o Veliki noči v Mariboru, opozarjamo že sedaj okr. učit. društva, naj ne pozabijo pravočasno izvoliti delegatov, naznaniti novih odborov, števila članov ter poslati vsaj nekaj članarine.

— **V osmi plačilni razred** je pomaknjen okr. šol. nadzornik Josip Pruner, učitelj priprav. razreda nemške gimnazije v Celju.

— **K regulaciji učiteljskih plač.** Nemški »Lehrerbund« je izdal sledečo objavo: »Z rešitvijo malega finančnega načrta so končno dane možnosti, ugoditi zahtevam štajerskega učiteljstva. Pri posvetovanjih v državnem zboru se je vedno naglašalo potrebo rešitve z ozirom na težavno gmotno stanje učiteljstva. »Lehrerbund« izraža svojo željo, da se čim prej skliče dež. zbor in povoljno reši to vprašanje tem bolj, ker je mnogo drž. in dež. poslancev že opetovano dalo tozadevne obvezne obljube. Merodajni faktorji se pozivljejo, da se gorajšnje želje učiteljstva uvažuje in čim prej ugodno reši, ker so tozadevni pogoji itak dani.«

— **Službeno povišanje.** Prof. Alfonz Vales, profesor na deželnem učiteljskišču v Mariboru, je pomaknjen v osmi plačilni razred.

Goriške vesti.

— **Poroka.** Poročil se je tovariš Leopold Reja, voditelj v Plavah na Goriškem, z gospodično Lojzko Šturmovo, tudi učiteljico na Goriškem. Novoporočenca ma obilo neskaljene sreče!

— **Razpis natečaja za sprejem v gospodinjski tečaj dež. kmet šole v Gorici.** Na dež. kmet. šoli v Gorici otvorijo marca meseca gospodinjski tečaj, ki mu je namen, poučevati gojenke v racionalnem in umnem gospodinjstvu. V ta tečaj, ki traja pet mesecev, se sprejmejo kmetiška dekleta Goriške dežele, ki so dovršila vsaj 16 let. Gojenke plačujejo za hrano mesečno 30 K ter dobivajo stanovanje brezplačno. Vendar daje deželni odbor nekaterim ubožnim gojenkam tudi hrano brezplačno ali po polovični ceni; število teh pa je omejeno. Prosilke naj vložijo svoje prošnje za sprejem v tečaj potom županstva na deželni odbor do 10. februarja 1914 ter naj dodajo prošnjam sledeče priloge: krstni list, ljudskošolsko odpustno izpričevalo, ubožno izpričevalo in izpričevalo o zdravi telesni konstituciji. V prošnji naj se navede, ali se prosi za brezplačno, oz. pol brezplačno hrano, odnosno ali je prosilka v stanju plačati celo hrano.

— **Vpokojeni učitelji in vpokojene učiteljice na Goriškem** nameravajo predložiti deželnemu zboru goriškemu poseben memorandum glede zvišanja pokojnine.

— **O pomorskih analifetih** objavlja »Piccolo« daljši članek, iz katerega posnemamo dejstvo, ki ga Lahi ne bodo več utajili. Analifetov je bilo po tem članku l. 1910 med primorskimi Nemci 4%, med Lahi 17% in med Slovenci 15%. Tako piše »Piccolo« dne 18. januarja 1914. Tega ne smemo pozabiti, da pokličemo to »Piccolu« v spomin, kadar bo trdil drugače!

Tržaške vesti.

— **Koliko žrtvuje Trst za laško šolstvo.** Lega Nazionale v Trstu je imela v nedeljo, 25. t. m., svoj letni občni zbor v gledališču Fenice. Dohodkov je imela družba v pretečenem letu 251.842 K, torej 48.096 K 60 vin. več kot v letu 1912. Izdatkov je bilo 63.144 K 18 vin.; oddalo se bo torej v glavno blagajno 188.699 K 23 v prebitka. Za novega predsednika je bil izvoljen dr. Otilij Cofler.

— **Hrvaško šolsko društvo v Trstu** otvori vkratkem otroški vrtec. Starši naj prigrase svojo deco (od 3 do 6 let) v društvenih prostorih, v ulici Lavatoio št. 1. (blizu Narodnega doma). Društvo bo gledalo kolikor mogoče na to, da se hrvaška deca ne potučji. K temu bo prvi korak gori navedeni otroški vrtec. Hrvaško šolsko društvo je še mlado — ustanovljeno je bilo šele pred kratkim — a takoj je pričelo z intenzivnim delovanjem, da bi ohranilo hrvaško mladino zvesto svojemu narodu. Če pomislimo, da je deca najbolj izpostavljena nevarnosti potučjevanja, potem moramo pritrdati, da bo pomenila ustanovitev hrvaškega otroškega vrtca v Trstu velik korak naprej v razvoju tržaških Hrvatov.

Ker pa je napredek v tej smeri odvisen od denarnih sredstev, je potrebno, da store zavedni Hrvati svojo dolžnost nasproti Hrvaškemu šolskemu društvu v Trstu.

Istrske vesti.

— **Nova Legina šola.** V bližini hrvaške šole šolskih sester v Pulju namestavajo Lahi otvoriti novo Legino šolo.

— **Nove slovenske šole v Istri** se otvorijo: v Sobonjah (občina Podgrad), v Sv. Petru (obč. Piran), v Podpeči (obč. Deciani) in v Sočergi (obč. Buzet). Otvori se tudi deset hrvaških in dve italijanski šoli. Tako je sklenil istrski deželni odbor, ki je obenem določil tudi to, da prenehajo nekatere šole s hrvaškimi in italijanskimi paralelkami in da se osnujejo v dotičnih krajih ločeno hrvaške in italijanske šole.

Splošni vestnik.

Ljubljansko učiteljsko društvo bo imelo na Svečnico, ob pol dveh, v Učiteljski tiskarni občni zbor.

Za sklad učiteljskihnikov je darovalo Šaleško učiteljsko društvo 10 K. Hvala!

† **Prof. Friderik Jodl.** Dne 26. t. m. je umrl na Dunaju znani profesor filozofije, dvorni svetnik Friderik Jodl. Glavna njegova dela so: »Das Leben und die Philosophie David Humes«, »Die Geschichte der Ethik in der neueren Philosophie« in »Lehrbuch der Psychologie«. Posebno ta knjiga je velike vrednosti, ker podaja dober pregled o vseh psiholoških teorijah. Profesor Jodl je bil rojen 23. avgusta 1849. v Monakovem, promoviral je l. 1871. in je bil že dve leti pozneje imenovan za učitelja splošne zgodovine na kraljevski bavarski vojaški akademiji. Na monakovskem vseučilišču je postal leta 1880. docent, leta 1885. je bil pozvan na nemško vseučilišče v Pragi, leta 1896. pa na dunajsko vseučilišče. Rajnik je bil monist, hud teoretičen nasprotnik krščanstva, osebno pa jako koncilianten in plemenit človek. — Kdor je imel priliko poslušati njegova predavanja, jih nikoli ne pozabi. Bil je učenjak in človek! Blag mu spomin!

Dvorni svetnik in vseučiliški profesor v p. Vatroslav Jagić na Dunaju je imenovan za častnega člana cesarske biblioteke.

Nadzorniki za telovadbo. C. kr. ministrstvo za uk in bogočastje je odredilo, da se imenujejo nadzorniki za telovadbo c. kr. strokovni nadzorniki. Za naše kraje je nadzornik za telovadbo na srednjih šolah dr. Tominšek, bivši gimnazijski ravnatelj v Gorici, sedaj ravnatelj v Mariboru.

Proti raku. Bivši trgovski družabnik Carnegija Henry Pippis iz Pitsburga je daroval 15 milijonov dolarjev za zgradbo in vzdrževanje 20 bolnišnic, v katerih se bodo zastoj zdravili z radijem bolniki, ki imajo raka. Potrebna količina radija 200 gramov se bo nakupila po 80.000 dolarjev za gram.

Südmarka in južne dežele. V zalogi Südmärke je izšla značilna brošura, ki pojasnjuje, kake namene ima to nemško bojno društvo na našem jugu. Knjižica poudarja, da je na jugu Avstrije, t. j. v naših krajih, dovolj prilike za nemško podjetnost in za nemški kapital. Naši ljudje vidijo nevarnost šele, ko je že tukaj. Dobro bi bilo, če bi se gospodarsko tudi že naprej nekoliko boljše pobrigali, da ne bo prepozno.

Ustanove. Z II. tečajem šolskega leta 1914. se podelita I. in II. mesto Ježef vitez Gorupove Cesarja Franca Jožefa I. jubilejske ustanove za absolutne trgovskih šol in akademij, ki nameravajo nadaljevati svoje študije v inozemstvu, letnih po 1000 kron. Pravico do teh ustanov imajo absolventje trgovskih šol in akademij, ki nameravajo nadaljevati svoje študije v inozemstvu, in sicer v sledečem redu: 1. sorodniki ustanovnika; 2. če teh ni, sinovi ustanovnikovih sorodnikov in 3. če tudi teh ni, prosilci slov. narodnosti iz Kranjske, avstrijskega Primorja ter Štajerske in Koroške. Pravico podeljevanja ima sedaj gosp. Kornelij Gorup vitez Slavinjski, veleposestnik in veletržec v Trstu. Prošnje za podelitev ene teh ustanov je vložiti najkasneje do dne 1. marca 1914 na deželni vladi. Prošnji je priložiti: 1. Rojstni (krstni) list; 2. domovinski list, eventualno, če se zahteva ustanova na podlagi sorodstvenega razmerja do ustanovnika, dotične matične liste, oziroma pravilno kolokovane rodovnike; 3. potrdilo o cepljenih kozah; 4. ubožno izpričevalo, iz katerega se dajo pridobitne, imovinske in rodovinske razmere natanko posneti. Samo prošnje z dokazanim ubožstvom so kolka proste; 5. odhodno izpričevalo kake trgovske akademije, oziroma kake višje ali pa nižje dvorazredne

trgovske šole in 6. od prosilca v glavnih potezah sestavljeni načrt študij, ki se ima raztezati na dve leti. Prošnje, ki niso v smislu zgoraj navedenih predpisov opremljene, in prepozno vložene prošnje se ne morejo jemati v poštev.

Razgled po šolskem svetu.

— **Ido — mednarodni jezik** — so pred dvema mesecema uvedli na visoki tehniški šoli v Budimpešti kot prostovoljen predmet. Važno je, da se je to zgodilo po sklepu rektorskega senata, ki mu je bil seveda tudi Esperanto znan. Ido-jezik uči baron Žiga pl. Szenkereszty, član trgovskega ministrstva.

— **Strokovne šole v novi Srbiji.** Srb-ska vlada je sklenila še tekom letošnjega leta v vseh večjih krajih na novem teritoriju ustanoviti strokovne šole. Ravno iste predmete bodo predavali v ženskih pridobitnih šolah, zlasti tam, kjer ne bo strokovne šole.

— **Šolsko vprašanje v Belgiji.** Tri dolge mesece je razpravljala belgijska zbornica o šolskem vprašanju in zdaj je srečno prišla do glasovanja o šolskem zakonu. »Zarja« pravi, da se glasovanju o posameznih paragrafih zakona ponavlja enak prizor: Socialni demokratje in liberalci prihajajo z izpreminjevalnimi predlogi, dokazujejo njih važnost in upravičenost, govore gluhim ušesom in končno sprejme reakcionarna desnica člen za členom po vladni predlogi. Klerikalci glasujejo točno in neutrudljivo kakor dobro namazan stroj za dobičke samostanov. Zakaj to glasovanje prinese samostanskim šolam petindvajset milijonov. Toliko približno dovoljuje novi šolski zakon kot subvencije za pouk po samostanih. Z obema rokama siplje država klerikalnim šolam denar, za javne, občinske šole je pa skopa do skrajnosti. — Mesto Bruselj bo dobivalo po novem šolskem zakonu za vsakega učenca 37 frankov državnega prispevka; samostanske šole bodo pa dobivale za vsakega učenca po 69 frankov! Novi zakon nalaga občini Bruselj 85 tisoč frankov novih bremen, samostanske šole v Bruslju bodo pa dobivale po 205 tisoč frankov več kakor doslej! Samostanske šole v Antwerpnu bodo dobivale le za 375.000 frankov več kakor občinske. — Klerikalci so prvotno trdili, da bodo zahtevali za samostanske in občinske šole enako visoke državne subvencije. Klerikalci vsega sveta so si pa v tem enaki, da so jim obljube deveta briga in tako so pozabili tudi belgijski klerikalci na prvotno zahtevo in so zahtevali za samostanske šole mnogo več kakor za občinske. Vlada je seveda prikimala, saj so tudi njej občinske šole s posvetnim učiteljstvom jako neljube. V neki belgijski vasiel so se uprli prebivalci proti samostanskim šolam in so zahtevali občinske šole. Starši so štrajkali več mesecev in niso pošiljali otrok v samostansko šolo. Vlada se pa ne zmeni za njihovo prošnjo, starši štrajkajo še dalje, in otroci so brez pouka. — Subvencije, v tako visoki izmeri namenjene samostanskim šolam od vlade, imajo pa še drug namen. Vlada bo postavila vsako leto v proračun 25 milijonov za šole. V resnici bo pa precejšen del te vsote rabila kot volilni sklad, iz katerega bo seveda podpirala klerikalce ob volitvah. Zato se branijo vlada in klerikalci z vsemi štirimi kontrole v tem fondu, ki jo zahteva opozicija v zbornici. Vlada pa utemeljuje to s tem, češ, da bi bilo od vlade skrajno neokusno, če bi hotela nadzirati »privatne« pouk. Plačevati sme, nadzirati ne! Glavni namen tega šolskega zakona je, da prinese klerikalcem politiške dobičke in da utrdi politiško vlado klerikalizma.

Izdajatelj in odgovorni urednik:
Radivoj Korene.
Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“.
Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Učiteljska tiskarna
— v Ljubljani —
registrovana zadruga z omejeno zavezo se priporoča
slav. posojilnicam, hranilnicam in drugim denarnim in gospodarskim zavodom za naročila v tisk
letnih računskih
∴ zaključkov ∴
in vseh drugih tiskovin. — Delo izvrši priznано solidno, natančno in po najnižjih cenah.

Jest-li gazdinka nevie, aký prídavok má k zrnkovej káve dodať, nech sprobujete **Kathreinerovú Kneippovú sladovú kávu.**
Bude úplne spokojená.
Pri probe, prosíme, pozorovať na spôsob varenia, ktorý sa vďaka dostává. Kdo se obšírnějšie o tomto najlepšom kávuovom nápoji chce dočítať, dopište si na Kathreinerovú fabriku na sladovú kávu a. sp. Viedeň (Vien), 1., Annagasse Nr. 2.

Anton Krušič,
krojaški mojster in trgovec
v Gorici
Tržaška ulica šte. 16
v lastni hiši
in Tekališče Fran Jožefa št. 39.
Moja delavnica se nahaja v bližini slov. kmetiške šole. Opozarja se gg. odjemalce, da je došla ravnokar velika množina raznovrstnega blaga najrazličnejših kakovosti iz avstrijskih in angleških tovarov
za vsak stan.
Posebno se priporočam cenjenim gg. učiteljem v mestu in na deželi.

Ali ste že pridobili našemu listu novega naročnika?

Koder Slovenci prebivajo, povsod je razširjen „Slov. Ilustrovani Tednik“.
Vsakdo ga rad čita.
Naročite si ga in pridobivajte mu novih naročnikov!

Staršem, mladino ljubom, šolskim vodstvom, krajnim šolskim svetom in cenj. knjižnicam priporoča „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani sledeče
„Mladinske spise“

1. Mišjakovega Juička zbrani spisi I., II., III., IV., V. in VI. zvezek	à K 1.—
2. A. Rapè: Mladini, I., II. in III. zvezek	1.—
3. E. Gangl: Zbrani spisi, I., II. in III. zvezek	1.—
4. A. Rapè: Dane	1.—
5. J. Slapšak: Turki pred sv. Tiinom	1:20
6. Jos. Ribičič: Kraljestvo čebel	—80
7. Jos. Ribičič: Vsem dobrim	1.—
8. Pav. Flerè: Babica pripoveduje	—60
9. Pav. Flerè: F. Palnakovi spisi	1.—
10. Janko Žirovnik: Narodne pesmi za mladino, I. in II. zvezek	—20

FR. P. ZAJEC, Ljubljana, Stari trg št. 9
Izprašani optik.
Zalagatelj c. in kr. armade, vojne mornarice, domobrncev i. t. d.
Očala in ščipalniki natančno po zdravniških predpisih.
Toplomeri, barometri, mikroskopi, daljnogledi Busch, Goerz, Zeiss i. t. d.
Fotografični aparati itd.
Moderno urejena delavnica z električnim obratom.
Ceniki brezplačno.

Tovarniška zaloga priznana najboljših švicarskih ur kakor tudi zlatnine in srebrnine.
Zaloga raznega risalnega orodja za dijake, inženirje, arhitekta itd.
Strogo solidna tvrdka!!
Ogromno število pohvalnih pisem na razpolago.
Krasni ceniki na zahtevo zastoj.
Cene solidne!
Postrežba točna!
Gramofoni od K 20.— naprej, plošče od K 1:50 naprej vedno v zalogi.

GRIČAR & MEJAČ
Ljubljana, Prešernova ul. 9.
Največja zaloga izgotovljenih oblek za gospode, dečke in otroke. Konfekcija za dame.
Točna postrežba. ———— Solidne cene.